

Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ersättning åt aktiebolaget Torf.

(4:e avd.)

I en till riksdagen den 20 mars 1925 avlåten, till statsutskottet för förberande behandling hänvisad proposition, nr 169, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden nämnda dag, föreslagit riksdagen att, såsom ersättning till aktiebolaget Torf för vad bolaget på grund av de i berörda statsrådsprotokoll angivna förhållanden erlagt för mycket i skatt för budgetåret 1925—1926, anvisa ett extra anslag av 115,800 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I en vid 1924 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 42, hemställdes, att riksdagen ville besluta tilldela aktiebolaget Torf ersättning med 300,000 kronor. Ifrågavarande ersättningsbelopp var avsett att täcka de förluster, bolaget fått vidkännas på grund av kontrakterat uppförande åt statens järnvägar av en torvpulverfabrik.

I sin i anledning av nyss omförmälda motion avlätna skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 67) anförde riksdagen följande:

Om än otvivelaktigt de i motionen framställda kraven avsåge förluster, som uppkommit å en försöksverksamhet, vilken under en kritisk tid utförts å ett för landet betydelsefullt försörjningsområde, syntes det dock riksdagen knappast kunna ifrågakomma att såsom erkänsla härför lämna ytterligare gottgörelse, åtminstone icke av den storlek i motionen påyrkades.

Beträffande bolagets förhållande till järnvägsstyrelsen framginge visserligen av utredningen, att det under år 1916 träffade avtalet om uppförande av torvpulverfabriken vid Hästhagens mosse uppgjordes med utgångspunkt från att aktiebolaget Torf endast skulle erhålla betalning för sina verkliga kostnader för anläggningens utförande men ej såsom vid dylika entreprenader vanligen vore fallet äga tillgodoräkna sig affärsvinst. Å andra sidan finge icke förbises, att hela entreprenadsumman, i runt tal 725,000 kronor, sedermera av järnvägsstyrelsen utbetalades, trots att entreprenadvillkoren icke helt av bolaget uppfyllts. Härutinnan hade av järnvägsstyrelsen upplysts, att anläggningens produktionsförmåga i verkligheten understeg den i avtalet bestämda, samt att ej heller med avseende å leveranstid det ingångna kontraktet kunde hållas. Utan att underskatta de svårigheter, som förelegat för bolaget att under rådande kristid fullborda anläggningen, och utan att vilja förringa det oegennyttiga arbete, som från bolagsledningens sida härvid utförts, hade riksdagen dock ansett sig böra erinra om nyssnämnda förhållanden såsom vittnande om att vid beräkningen av gottgörelsen för det ut-

förda entreprenadarbetet hänsyn i viss mån tagits till de i detta fall rådande säregna omständigheterna.

Efter att hava erinrat om att det motionsvis framförda kravet om utbetalande till bolaget utöver entreprenadsumman av 300,000 kronor tidigare vid prövning av såväl Kungl. Maj:t som skiljemän ogillats, anförde riksdagen vidare, att riksdagen även med dessa utgångspunkter funne vissa skäl föreligga för att de från bolaget framkomna kraven om ytterligare ersättning icke nu helt lämnades utan avseende. Riksdagen syftade därvid närmast på det i motionen berörda förhållandet, att bolaget betalat skatt för vissa i bolagets räkenskaper under åren 1918—1920 såsom fordran av järnvägsstyrelsen på grund av förlusterna på entreprenaden upptagna belopp, som emellertid sedermera icke influtit. Storleken av de sålunda erlagda skattebeloppen hade av motionärerna uppgivits vara sammanlagt kronor 176,802: 82, därav kronor 145,449: 76 till staten, och hade det därvid framhållits, att om bolaget förutsett, att förlusterna skulle drabba bolaget ensamt, och därför gjort avdrag för förlusterna, dessa belopp icke behövt gäldas. Någon möjlighet för bolaget att genom restitutionsförfarande återfå vad som sålunda erlagts syntes icke förefinnas.

Utan att för egen del ingå på ett bedömande av riktigheten av de i detta avseende lämnade uppgifterna funne riksdagen, särskilt med hänsyn till nu angivna förhållanden, vara med billighet överensstämmande, att på grundval av en i ärendet verkställd undersökning det toges under förnyat övervägande, huruvida icke någon ytterligare gottgörelse kunde till bolaget böra utbetalas.

Under återopande av vad sålunda anförts anhöll riksdagen om utredning rörande ytterligare gottgörelse till bolaget samt om framläggande för riksdagen av det förslag i ärendet, vartill utredningen kunde föranleda.

Den av riksdagen sålunda begärda utredningen har sedermera blivit verkställd. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av ifrågavarande ärende har departementschefen yttrat bland annat följande:

»Att utöver entreprenadsumman lämna bolaget ytterligare gottgörelse för de direkta förluster, som bolaget fått vidkännas å anläggningsarbetena, anser jag mig ej kunna förorda, särskilt med hänsyn till de konsekvenser, ett beslut i dylik riktning lätteligen skulle kunna medföra. Emellertid föreligga i detta fall omständigheter, som tala för att bolaget skulle i visst särskilt hänseende kunna beredas ersättning. Bolaget, som ansett sig kunna räkna med att bolaget skulle erhålla gottgörelse för de direkta förlusterna å entreprenaden, har nämligen med hänsyn härtill i sina deklarationer för vissa år icke gjort avdrag för omförmälda förluster utan upptagit desamma såsom en fordran på järnvägsstyrelsen, och till följd härav har bolaget taxerats för dessa fordringsbelopp samt fått erlagga skatt för desamma. Då nämnda belopp sedermera icke influtit till bolaget, har härigenom skatt från bolaget gäldats med högre belopp än som på grund av bolagets verkliga inkomster och förmögenhet under berörda år bort utgå. Någon möjlighet föreligger icke för bolaget att genom restitution återbekomma sålunda för mycket betald skatt. Med hänsyn till dessa omständigheter anser jag det billigt, att bolaget i berörda hänseende beredes ersättning, och synes denna böra avse, vad bolaget sålunda erlagt för mycket i såväl kronosom kommunalskatt, då bägge dessa slag av skatt utgått, på grund av att bolaget taxerats för omförmälda såsom fordran på järnvägsstyrelsen upp-

tagna belopp. Beträffande storleken av den ifrågasatta ersättningen har med den i ärendet verkställda utredningen ej kunnat åstadkommas en fullt rationell uträkning av beloppet av utav bolaget för mycket erlagd skatt, varför man torde få utgå från det på grundval av en sannolikhetsberäkning framkomna beloppet, 115,854 kronor. Jag vill därför tillstyrka, att detta belopp, avjämnat till 115,800 kronor, utgår såsom ersättning till bolaget, och torde beloppet böra anvisas såsom särskilt anslag.»

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har tillkommit på grund av 1924 års riksdags beslut, att undersökning skulle verkställas om ytterligare ersättning till aktiebolaget Torf på grund av förluster på en under krigsåren utförd anläggning för tillverkning av torvpulver.

Utskottet har intet att erinra mot att anslag nu ställes till förfogande för ändamålet. Det i sådant hänseende begärda beloppet, 115,800 kronor, synes utskottet lämpligt avvägt, om hänsyn toges till storleken av den merbeskattning, som bolaget under vissa år fått erlagga på grund av att bolaget i lämnade taxeringsuppgifter räknat med viss gottgörelse från järnvägsstyrelsen, som emellertid sedermera icke utgått.

Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må, såsom ersättning till aktiebolaget Torf för vad bolaget på grund av de i statsrådsprokollet över kommunikationsärenden den 20 mars 1925 angivna förhållanden erlagt för mycket i skatt för budgetåret 1925—1926, under sjätte huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 115,800 kronor.

Stockholm den 24 april 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, C. P. V. Nilsson i Gränebo, C. G. Ekman, J. G. Walles, E. A. Hallin, C. I. Asplund, J. Jeansson, A. R. Rooth, G. Kobb och C. Johansson i Hälsingborg;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, A. Wiklund, P. Nilsson i Bonarp, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å. Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, P. M. Olsson i Blädinge, J. Olofsson i Digernäs, S. Persson i Fritorp och E. G. E. Eriksson i Stockholm.

Utskottets
yttrande.